

БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОН ЕЙӘНСУРА РАЙОНЫ
МУНИЦИПАЛЬ БЮДЖЕТ ДӨЙӨМ БЕЛЕМ БИРЕҮ УЧРЕЖДЕНИЕҢЫ
АБЗАН УРТА ДӨЙӨМ БЕЛЕМ БИРЕҮ МӘКТӘБЕ

Каралған
башкорт теле һәм әзәбиәте
МБ ултырышында
_____ Г.Н. Бикбулатова

Килешелгән
укытыу-тәрбиә эштәре буйынса
директор урынбасары
_____ З.С. Вәлиева

Раслайым
мәктәп директоры
_____ С.А. Булатасова
«31» август 2023 й.
Бойорок №144

Протокол № ____
« » август 2023 й.

**Башкорт теле укытыусыһы
Баһауетдинова Лилиә Рамул кызының
5-9 сыныфтар өсөн
башкорт теленән
эш программаһы**

Аңлатма языу

Эш программаһы Башкортостан Республикаһы Мәғариф министрлығы тарафынан расланған программаға нигезләнеп төзөлдө, дөйөм белем биреүзең Федераль дәүләт белем биреү стандартына тура килә. Программа – “Яңы сандарттар буйынса дөйөм белем биреү мәктәптәренең 5-9 сыныфтары өсөн өлгө программаларға таянып королдо. – Өфө: Китап, 2012, З.М.Ғәбитова.

Программаның нигезенә Башкортостан Республикаһы Мәғариф министрлығы тарафынан расланылған программа алынды, авторзары В. Ш. Псәнчин, Ю. В. Псәнчин. Башкортостан Республикаһының башкорт телендә укытылған дөйөм белем биреүсе мәктәптәр өсөн йыллык укыу планы башкорт телен 374 сәғәт күләмендә укытыузы күз уңында тота: 5-се класта – 68 сәғәт, 6-сы класта – 68 сәғәт, 7-се класта – 68 сәғәт, 8-се класта – 68 сәғәт, 9-сы класта – 34 сәғәт.

Эш программаһы түбәндәге хокуки- норматив документтарға таянып төзөлдө:

- Рәсәй Федерацияһы һәм Башкортостан Республикаһы Конституцияһы;
- РФ законы “Мәғариф тураһында” (273- сө һанлы – ФЗ, 29.12.2012);
- РБ законы “Мәғариф тураһында” (696 - сы һанлы –ФЗ, 01.07.2013);
- “Рәсәй Федерацияһының икенсе быуын Федераль дәүләт хөкүмәт стандарттары” (2009 йылдың 6 октябре, 373- сө һанлы Мәғариф һәм фән министрлығының указы);
- “Дөйөм белем биреү учреждениеларында Сан ПиН талаптары”(2010 йылдың 29 декабре, 189- сы һанлы карар);
- “Рәсәй Мәғарифын 2020 йылға тиклем модернизациялау концепцияһы”;
- “Дөйөм белем биреү йөкмәткеләненең фундаменталь үзәге” документы;
- Д.Б.Эльконин – В.В.Давыдов үстөрөүсе укытыу системаһы;
- “Башкортостан халыктары телдәре” законы;
- “Башкорт мәғарифын үстөрөү концепцияһы”;
- 2023/2024 укыу йылында дөйөм белем биреү учреждениеларында кулланыу өсөн Башкортостан Республикаһының Мәғариф министрлығы тарафынан тәкдим ителгән укыу әсбаптары исемлеге;

- Башкортостан Республикаһы Ейәнсура районы муниципаль районының Абзан ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм белем биреү бюджет учреждениеһының укыу планы (№ 144, 31.08.2023)

Мәктәпкә юғары мәзәниәткә эйә булған, грамоталы, һәр яклап камил булып өлгөргән, ил алдындағы изге эштәрҙе башлап йөрөүсә кешеләр әзерләп сығарыу йөкмәтелгән. Ул мөһим бурысты заман талабынса хәл итеүҙә әсә теле зур роль уйнай.

Башкорт әзәби теле - башкорт милли мәзәниәтенең нигеҙе, шуға күрә мәктәптәрҙә уны өйрәнеүгә төп урын бирелә. Башкорт теле һәм әзәбиәте дәрестәрәндә белем менән бер рәттән тәрбиә биреүҙе тығыз бәйләнештә алып барыу мөһим.

Программала укыусыларҙың туған телгә, һүзгә булған кызыкһыныуын һәр сәк үстәрә барыу, телдең байлығын, һүрәтләү сараларын күрһәтеү, һүз һәм уның формалар төрлөлөгөн телмәрҙә кулланыуға ынтылыш тәрбиәләү, укыусыларҙы туған телдән ныклы, аңлы белем алырлыҡ итеп укытыу бурысы куйыла.

Туған тел программаһының һәр бүлеген, һәр темаһын өйрәнеү укыусыларҙың фекерләү кеүәһен, телмәрән үстәрәүгә ныклы ярҙам итергә тейеш.

Башкорт телен өйрәнеү буйынса түбәндәге етди бурыстар йөкмәтелә:

- укыусыларға телдең ижтимағи тормоштағы функцияһы, телдең үсеше хаҡында программала билдәләнгән күләмдә ныклы белем биреү;
- укыусыларҙың фекерләүен, танып- белеү һәләтен үстәрәү;
- укыусыларға әсә теленең һүз байлығына һаҡсыл караш тәрбиәләү;
- укыусыларҙы, телдең орфоэпик, интонацион нормаларын күҙәтеп, дөрөс, асыҡ һәм тасуири укыу күнекмәләре менән коралландырыу;
 - укыусыларҙың орфографик һәм пунктуацион күнекмәләрен үстәрәү;
 - укыусыларға телдең байлығын, тасуирлау мөмкинлектәрән асыу аша телде өйрәнеүгә үҙем кызыкһыныу, туған телгә, халыҡка, Ватанға тоғролок һәм һөйөү, ғәҙеллек, кешеләр араһында татыулыҡ, ата- әсәгә, туған халықтың быуаттар буйына тупланған тормош ҡағизәләренә, әхлаҡ нормаларына хөрмәт тәрбиәләү.

- Укыу предметын өйрәнеүзең шәхси һөзөмтэләре:

- 1) башкорт теленең мәктәптә белем алыу процесындагы әһәмиәтен билдәләү;
 - 2) туған телгә ихтирам, һөйөү, уның менән ғорурланыу тойғоһо тәрбиәләү;
 - 3) аралашыу процесында кәрәкле һүзлек запасына эйә булыу һәм үз фекереңде иркен еткереү өсөн тейешле грамматик сараларҙы үзләштереү;
- үз телмәреңде күзәтеү һәм уны баһалау күнекмәһен булдырыу.

Башкорт телен үзләштереүзең метапредмет һәм предмет һөзөмтэләре

Метапредмет кимәле.

Ойоштороу эшмәкәрлеге:

- укытыусы ярзамында эшмәкәрлек максатын билдәләү;
- дәрестә эш барышын һөйләп барыу;
- дәрәслек материалы менән эшләү барышында уйҙы, фаразды әйтеү;
- укытыусы тәкдим иткән план буйынса эшләү;
- коллектив төзөлгән план буйынса эшләү;

Танып белеү эшмәкәрлеге:

- дәрәслектең, матур языу өлгөләренең айышына төшөнөү;
- дәрәслектән, текстан, иллюстрацияларҙан һорауға яуап табыу;
- бергәләп йәки үз аллы башкарған эш буйынса һығымта яһай белеү;
- зур булмаған текстың йөкмәткеһен һөйләү.

Аралашыу эшмәкәрлеге:

- фекереңде телдән формалаштырыу;
- кешенең телмәрен тыңлау һәм аңлау;
- тыңлай белеүзең уңышлы аралашыуға шарт булыуын үзләштереү;

- тексты тасуири укыу һәм йөкмәткеһен һөйләү;
- укытыусы һәм класташтар менән берлектә тәртип кағизәләре һәм уларҙы үтәү тураһында килешеү.

Предмет үзләштереү кимәле.

- тексты һөйләмдәр тезмәһенә айыра белеү;
- бөтөн һүзәр менән аңлы, дөрөс укыу;
- тексты ентекле һөйләй белеү;
- хикәйә төзөү;
- һүзәң өндәрен атау, ижеккә бүлөү, өндәр һәм хәрәфтәр һанын билдәләү, дөрөс басым куйыу, хәрәф - өн анализы яһау;
- һөйләмде, кешенең исемен һәм фамилияһын баш хәрәф менән языу;
- һөйләм аҙағында тейешле тыныш билдәләрен языу;
- басма тексты күсереп языу, һүзәрҙе, зур булмаған һөйләмдәрҙе диктант итеп языу;
- тамырҙаш һүзәрҙең тамырын табыу.

Укыу предметының йөкмәткеһе (5 класс)

Синтаксис һәм пунктуация. Һүзәрҙе, һүзбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе айырыу. Уларҙың айырмалыҡтары. Һөйләмде һүзбәйләнештәргә таркатыу. Һөйләмдә һүзәр тәртибен үзләштереү. Һөйләү максатына карап, һөйләмдәрҙе өс төргә айырыу: хәбәр, өндәү, һорау һөйләмдәр. Һөйләмдең баш һәм эйәрсән киҫәктәре. Һөйләмдең тиң киҫәктәре. Текст. Өндәш һүз. Кушма һөйләм, уны тикшереү тәртибе. 15 с. **Тура телмәр.** 4 с.

Фонетика. Графика. Орфография. Офозепия. Фонетика тураһында төшөмсә. Һузынғы һәм тартынғы өндәр. Өн һәм хәрәф. Алфавит. Һузынғыларҙың дөрөс язылышы. Ижек, уларҙың төрҙәре. Басым. Һузынғыларҙың дөрөс әйтелеше. Тартынғыларҙың дөрөс әйтелеше. Өндәрҙең окшашыуы. 20 с.

Лексика. Телмәр культураһы. Лексика тураһында төшөмсә. Һүзәң мәғәнәһе. Синонимдар. Антонимдар. Һүзьяһалыш. 8 с.

Офография. Телмәр культураһы. Тамыр һәм ялғаузар. Тамыр һәм яһалма һүз. Ялғаузарҙың дөрөс язылышы. Һүзьяһалыштың яһалу юлдары. Кушма һүзәр, уларҙың дөрөс язылышы. 9 с.

Морфология. Орфография. Һүз төркөмдәре тураһында төшөнсә. Үз аллы һәм ярзамсы һүззәр. Исем. Яңғызлык һәм уртаклык исемдәр. Исемдәрҙең яһалышы. Кылым. Кылымдың заман, зат, һан менән үзгәреше. Үз аллы һәм ярзамсы кылымдар. Тамыр һәм нигеҙ кылымдар. Кылымдың затлы формалары. Кылым һөйкәләштәре. Телмәр үстөрөү. Тексттың темаһын, төп фекерен билдәләй белеү; хикәйәләү характерындағы текска ябай план төҙөй алыу, каралған темаға иңша яза алыу; айырым предметтарҙы, хайуандарҙы тасуирлау; булып үткән ваҡиға тураһында һәм картина буйынса һөйләү. 44с.

Укыу предметының йөкмәткеһе (6 класс)

5 класта үтелгәндәрҙе кабатлау. 4 с.

Лексика. Башҡорт теленең һүзлек составы. Һүззәрҙең килеп сығышы буйынса төркөмләнеүе. Башҡорт телендә дөйөм һәм тар кулланылышлы һүззәр. Иҫкергән һүззәр. Яңы һүззәр. Фразеологик берәмектәр. 5 с.

Исем. Түбән кластарҙа үтелгәндә кабатлау. Исемдәрҙең һан менән үзгәреше. Күплек ялғауҙарының дөрөс язылышы. Исемдәрҙең эйәлек заты. Исемдәрҙең хәбәрлек заты. Килештәрҙең мәғәнәләре. Исем тураһында үтелгәндәрҙе кабатлау. 8с.

Сифат. Түбән кластарҙа үтелгәндәрҙе кабатлау. Сифаттарҙың һөйләмдәге роле. Сифаттарҙың яһалышы. Төп һәм шартлы сифаттар. Сифат дәрәжәләре. Сифаттарҙың дөрөс язылышы. Синоним сифаттар. Кабатлау. 8 с.

Һан. Һан тураһында төшөнсә. Ябай һәм кушма һандар. Һан төркөмсәләре. Һандарҙың дөрөс язылышы. Һан – кабатлау. 4 с.

Алмаш. Алмаш тураһында төшөнсә. Алмаш төркөмсәләре. Алмаштарҙың килеш менән үзгәреше. Эйәлек алмаштарының килеш менән үзгәреше. Билдәһезлек алмаштарының килеш менән үзгәреше. “Алмаш” темаһын кабатлау. 6 с.

Кылым. Түбән кластарҙа үтелгәндә кабатлау. Кылым төркөмсәләре. Исем кылым. Уртаҡ кылым. Сифат кылым. Сифат кылымдарҙың үткән, хәзерге, киләсәк заман формалары. Хәл кылым. Хәл кылымдың төрҙәре. Кылым йүнәлештәре. Кылым күләмдәре. Кылым рәүешлеге. Бүлек буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау һәм системалаштырыу. 11 с.

Рәүеш тураһында төшөнсә. Рәүеш төркөмсәләре. Рәүештең сифат менән окшаш һәм айырмалы яктары. Рәүеш дәрәжәләре. Рәүештәрҙең яһалышы. Рәүештәрҙең дөрөс язылышы. “Рәүеш” темаһы буйынса кабатлау. 7 с.

Теркәүес тураһында төшөнсә.Теркәүестәрҙең бүленеше. Теркәүес – кабатлау.**3 с.**

Бәйләүес тураһында дөйөм төшөнсә. Бәйләүестәрҙең бүленеше.Бәйләүес – кабатлау. **3с.**

Киҫәксә тураһында төшөнсә.Киҫәксәләрҙең бүленеше.Киҫәксәләрҙең дөрөс язылышы. Киҫәксәләрҙең дөрөс язылышы.Киҫәксәләр буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау**4 с.**

Мөнәсәбәт һүҙҙәр.Мөнәсәбәт һүҙҙәрҙең мәғәнәһе.**2 с.**

Ымлыктар. Уларҙың дөрөс язылышы. Окшатыу һүҙҙәре. Ярзамлыҡ һүҙҙәрҙе кабатлау. **3 с.**

Үтелгәндәрҙе кабатлау, системаға һалыу. Йомғаҡлау. 3с.

Эш ҡағыздарын өйрәнеү. 3 с.

Язма эштәр: өйрәтеү иншалары, диктанттар, изложениелар, контроль эштәр, телмәр үстәреү **.28 с.**

Укытыу предметының төп йөкмәткеһе. (7 класс)

Туған тел тураһында әңгәмә. 1 сәғәт

V1класста үтелгәндәрҙе кабатлау. 3 сәғәт

Синтаксис. 10 сәғәт

Синтаксистың төп максаты.Һүзбәйләнеш һәм һөйләм.Һүзбәйләнештәрҙең яһалыу юлдары.Эйәртеүле бәйләнеш.Ярашыу.Башкарылыу.Йәнәшәлек.Һөйкәлеү.Һүзбәйләнеш һәм кушма һүз.Нығынған һүзбәйләнештәр.

Һүзбәйләнеш төрҙәрен айырырға, нығынған һүзбәйләнештәрҙе таний белергә һәм уларҙы телмәрҙә дөрөс кулланырға, һөйләмдәргә, текстарға анализ яһарға өйрәтеү.

Ябай һөйләм. 15 сәғәт

Эйә менән хәбәр.Эйә менән хәбәр араһында һызыҡ.Һөйләмдең эйәрсән киҫәктәре .Аныҡлаусы.Тиң һәм тиң булмаған аныҡлаусылар.Өстәлмәлек.Тултырыусы. Тура һәм ситләтелгән тултырыусы.Хәлдәр.Рәүеш хәлдәре.Күләм- дәрәжә хәлдәре.Урын хәлдәре.Ваҡыт хәлдәре.Шарт хәлдәре.Сәбәп хәлдәре. Максат хәлдәре.Кире хәлдәр.Һөйләмдә һөйләм киҫәктәренең урынлашыу тәртибе.Һөйләмдең эйәрсән киҫәктәрен айырырға , эйә менән хәбәр араһында һызыҡ куйыу осрактарын,һөйләмдә дөрөс төзөргә өйрәтеү.

Ике һәм бер составлы һөйләмдәр. 12 сәғәт

Ике составлы һөйләмдәр. Бер составлы һөйләмдәр. Бер составлы һөйләмдәрҙең төрҙәре.. Билдәле эйәле һөйләм. Билдәһез эйәле һөйләм. Эйәһез һөйләм. Атама һөйләмдәр. Тулы һәм кәм һөйләмдәр. Тиң киҫәкле һөйләмдәр. Тиң киҫктәр эргәһендә тыныш билдәләре.. Тиң киҫәктәр эргәһендә дөйөмләштәрәүсә һүҙҙәр. Ике составлы һөйләмдәрҙе айырырға, тыныш билдәләренен куйылышын, тиң киҫәктәр эргәһендә дөйөмләштәрәүсә һүҙҙәр булыуын өйрәтәү.

Һөйләм киҫәктәре менән грамматик бәйләнеше булмаған һүҙҙәр. 7 сәғәт

Өндәш һүҙҙәр. Өндәш һүҙҙәр эргәһендә тыныш билдәләре. Инеш һүз һәм инеш һөйләмдәр. Өндәш һүҙҙәр менән һөйләмдәр төзөргә өйрәтәү

Һөйләмдән айырымланған эйәрсән киҫәктәре. 10 сәғәт

Айырымланыу тураһында төшөнсә. Өстәлмәлектәрҙең айырымланыуы. Аныкланыусыларҙың айырымланыуы тураһында. Хәл әйтемдәре һәм уларҙың үзенсәлегә. Хәл әйтемдәренен айырымланыуы.. Тура һәм ситләтелгән телмәр. Тура телмәрле һөйләмдәр. Уларҙа тыныш билдәләре. Диалог. Цитаталар. Диалог төзөргә, айырымланған аныклаусылар, хәлдәр менән һөйләмдәр табырға, тыныш билдәләренен куйылышын өйрәтәү.

Үтелгәндәрҙе кабатлау. Тестар. Диктанттар. Иншалар. Изложениелар. 10 сәғәт

Укыу предметының йөкмәткеһе (8 класс)

Синтаксис буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау. (4 сәғәт)

5-7 кластарҙа үтелгән тыныш билдәләре куйылышын кабатлау. Тиң киҫәктәр, айырымланған эйәрсән киҫәктәр, өндәш һүҙҙәр эргәһендә, тура телмәрҙә, эйә менән хәбәр араһында тыныш билдәләре. Инеш һүҙҙәрҙе, хәл әйтемдәрен кабатлау. Айырымланған эйәрсән киҫәктәр һәм тура телмәр эргәһендә тыныш билдәләре куйылышын кабатлау.

Кушма һөйләм. (6 сәғәт)

Кушма һөйләм тураһында кабатлау. Кушма һөйләм тураһында төшөнсә. Тезмә кушма һөйләм. Теркәүесле тезмә кушма һөйләм. Теркәүесле тезмә кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдәләренен куйылышы. Теркәүесһез тезмә кушма һөйләм. Теркәүесһез тезмә кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдәләренен куйылышы.

Эйәртеүле кушма һөйләм. (3 сәғәт)

Баш һәм эйәрсән һөйләм. Эйәрсән һөйләмдәрҙең баш һөйләмгә эйәреү саралары. Эйәртеүле кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдәләренен куйылышы.

Эйәрсән һөйләм төрҙәре. (3 сәғәт)

Эйә һөйләм. Эйәрсән хәбәр һөйләм. Аныкlausы һөйләм. Тултырыусы һөйләм.

Хәл һөйләмдәр. (10 сәғәт)

Ваҡыт һөйләм. Урын һөйләм. Рәүеш һөйләм. Күләм - дәрәжә һөйләм. Сәбәп һөйләм. Максат һөйләм. Шарт һөйләм. Кире һөйләм. Эйәрсән һөйләм төрҙәре тураһында кабатлау.

Катмарлы синтаксик төҙөлмәләр. (5 сәғәт)

Күп эйәрсәнле кушма һөйләм. Күп эйәрсәнле кушма һөйләмдә тыныш билдәләренен куйылышы. Катнаш кушма һөйләмдәр. Катнаш кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдәләренен куйылышы. Теземдәр. Үтелгәндәрҙе кабатлау. Эш қағыздары менән эшләү.

Тыныш билдәләренен куйылышын кабатлау. (5 сәғәт)

Һөйләм аҙағындағы тыныш билдәләре. Өтөр куйыу осрактары. Нөктәле өтөр куйыу осрактары. Һызыҡ куйылыу осрактары. Ике нөктә куйылыу осрактары.

Телмәр үстөрөү. (12 сәғәт)

Тасуири укыу күнекмәләре өстөндә эшләү. Күренекле ғалимдар, яҙыусылар, рәссамдар, композиторҙар тураһында һөйләү һәм яҙыу. Укылған әсәрҙәр буйынса ундағы геройҙарға карата үз фекерендә сағылдырып, иншалар яҙыу. Сағыштырыу юлы менән ике йәки бер нисә персонажға кылыҡһырама яҙыу. Протокол төҙөү. Изложениеларҙы һәм иншаларҙы темаһына, төп фекеренә, стилиенә ярашлы камиллаштырыу, уларҙа орфографик, пунктуацион, грамматик һәм телмәр хаталарын төҙөтөү.

Укыусыларҙың беләм кимәленә талаптар:

- кушма һөйләмдәргә телдән һәм язып синтаксик, пунктуацион тикшеренәү үткәрә беләү;
- үтелгән синтаксик төҙөлмәләрҙе телмәрҙең йөкмәткәһенә һәм стилиенә ярашлы куллана беләү;

- 8-се класта үтелгән пунктogramмаларзы таний, таба белеү һәм тыныш билдәләренәң куйылышына аңлатма биреү;
- айырымланған әйәрсән киҗәкле, хәл әйтемлә, тура һәм ситләтелгән телмәрлә ябай һөйләмдәрзә, шулай ук тезмә һәм әйәртеүлә кушма һөйләмдәрзә тыныш билдәләрен куя белеү;
- йәшәгән урынды, архитектура, тарих һәм сәнғәт комарткыларын тасуирлауға нигезләнгән инша яза белеү;
- сағыштырыу юлы менән ике йәки бер нисә персонажға кылыкһырлама языу;
- протокол төзөй белеү;
- изложениеларзы һәм иншаларзы темаһына, төп фекеренә, стилиенә ярашлы камиллаштырыу, уларза орфографик, пунктуацион, грамматик һәм телмәр хаталарын төзәтә белеү.

Укыу предметының йөкмәткеһе (9 класс)

Инеш (3 сәғәт).

Тел тураһында төшөнсә. Тел үсә барыусы ижтимағи күренеш. Башкорт теле – башкорт халкының милли теле. Башкорт теле башка кәрзәш телдәр араһында.

1-се бүлек (3 сәғәт).

Әзәби тел һәм диалект. Башкорт теленәң диалекттары. Башкорт әзәби теле һәм уның үсешә. Ике теллелек.

2-се бүлек (3 сәғәт).

Башкорт теленәң стилдәрә. Телмәр мәзәниәте. Функциональ стилдәр. Уларзың төп үзенсәлектәрә. Йәнлә һөйләү стиле. Матур әзәбиәт стиле. Фәнни стиль. Публицистик стиль. Рәсми стиль. Хаттар стиле.

3-сө бүлек (4 сәғәт).

Һүрәтләү саралары. Эпитет. Сағыштырыу. Метафора. Синонимдар. Синонимдар һәм уларзы телмәрзә кулланыу. Грамматик синонимдар. Тасуирлауза антитеза кулланыу. Һүззә һәм уның формаларын телмәрзә дөрөс кулланыу.

5-9-сы кластарза үтелгәндәрзә кабатлау һәм тәртипкә килтереү (4 сәғәт).

Фонетика. Орфография. Орфоэпия. Лексика. Башкорт теленәң һүзлектәрә. Һүзьяһалыш. Морфология. Орфография.

Телмәр үстәрәү. (8 сәғәт).

Тасуири укыу күнекмәләре өстөндә эшләү. Күренекле ғалимдар, языусылар, рәссамдар, композиторлар тураһында һөйләү һәм языу. Укылған әсәрҙәр буйынса ундағы геройларға карата үз фекерендә сағылдырып, иншалар языу. Сағыштырыу юлы менән ике йәки бер нисә персонажға кылыҡһырлама языу. Протокол төҙөү. Изложениеларҙы һәм иншаларҙы темаһына, төп фекеренә, стилиенә ярашлы камиллаштырыу, уларҙа орфографик, пунктуацион, грамматик һәм телмәр хаталарын төҙөтөү.

Укыусыларҙың белем кимәленә талаптар - әҙәби тел нормаларын таный белеү, уларҙы телмәрҙә күҙәтөү; - йәнле һөйләү, фәнни, рәсми, эпистоляр (хаттар), публицистик, күркәм (художестволы) телмәр стилдәрен айыра һәм таный белеү; - һүрәтләү сараларын текстта таныу һәм телмәрҙә кулланыу; - төрлө стилгә караған текстар һайлай белеү; - текстарға стилистик анализ яһай белеү; - изложениеларҙы һәм иншаларҙы темаһына, төп фекеренә, стилиенә ярашлы камиллаштырыу, уларҙа орфографик, пунктуацион, грамматик һәм телмәр хаталарын төҙөтө белеү.

“Башкорт теле” фәнненең төп йөкмәткеһе буйынса тематик план

Укыу курсының бүлектәре	Классар				
	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс
Телмәр һәм аралашыу телмәре.	1	2	2	1	4
Телдең функциональ төрлөлөгө.	2	-	1	-	3
Тел тураһында дөйөм төшөнсә.	2	2	1	2	3
Фонетика һәм орфоэпия.	20	-	-	-	2
Графика.	2	4	-	-	1
Морфемика һәм һүзьяһалыш.	2	-	-	-	1
Лексикология һәм фразеология.	4	5	-	-	6
Морфология	44	59	-	-	1

Синтаксис.	4		50	50	1
Орфография һәм пунктуация.	9	5	2	5	2
Телмәр үстөрөү, язма эштәр, кабатлау	12	25	12	10	8

5-се класс өсөн туған (башкорт) теленән тематик план

	Тема	Сәғәт һаны	Дата		Иҫкәрмә
			план	фактик	
1.	Инеш. Тел-аралашыуың мәһим сараһы.	1	2.09		
2.	Һүҙең морфологик киҫәктәре: тамыр, ялғау.	1	5.09		
3.	Кабатлау. Һүз киҫәктәре. Исем	1	7.09		
4.	Инеш диктант “Көз етте”	1	9.09		
5.	Кабатлау. Сифат. Зат алмаштары.	1	12.09		
6.	Кабатлау. Һан.	1	14.09		
7.	Кабатлау. Кылым.	1	16.09		
8.	Һүзбәйләнеш.	1	19.09		
9.	Һүзбәйләнештә эйәрәүсе һәм эйәртеүсе Һүззәр.	1	21.09		
10.	Һөйләм.Хәбәр һәм һорау, өндәү һөйләмдәр.	1	26.09		
11.	Һөйләмдең баш киҫәктәре. Йыйнаҡ һөйләм.	1	28.09		
12.	Һөйләмдең эйәрсән киҫәктәре. Таркау һөйләм.	1	30.09		

13.	Аныклаусы.	1	3.10		
14.	Тултырыусы.	1	5.10		
15.	Хәлдәр.	1	7.10		
16.	Һөйләм киҫәктәре буйынса үтелгәнде кабатлау.	1	10.10		
17.	Т.ү. Изложение “Телевизор караусы маймылдар”	1	12.10		
18.	Һөйләмдең тиң киҫәктәре. Тиң киҫәктәр араһында тыныш билдәләре куйылышы.	1	14.10		
19.	Т.ү. Инша. Э. Сәйетов “Бесәндән кайтыу” картинаһы	1	19.10		
20.	Контроль диктант “Изге китап”	1	24.10		
21.	Хаталар өстөндә эш. Өндәш һүз.	1	26.10		
22.	Синтаксик анализ тәртибе.	1	28.10		
23.	Кушма һөйләм.	1	7.11		
24.	Тура телмәр. Диалог.	1	9.11		
25.	Изложение. Тейен менән бүре.	1	11.11		
26.	Хаталар өстөндә эш. Синтаксис буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау.	1	14.11		

27.	Фонетика һәм графика.Телмәр өндәре һәм уларзың төрзәре.	1	16.11		
28.	Өн һәм хәреф. Алфавит. һузынky өндәр. Тартынky өндәр.	1	18.11		
29.	һузынkyларзың дөрөс әйтелешә О,ө, ы, е хәрефтәренәң дөрөс язылышы.	1	25.11		
30.	Т.ү. Инша “Кыш миңә ни өсөн окшай?”	1	2.12		
31.	Тартынky өндәрзәң дөрөс әйтелешә. Тартынky өндәрзәң дөрөс язылышы	1	5.12		
32.	Өндәрзәң окшашыуы. Талғын (сонор) өндәр	1	7.12		
33.	Контроль изложение “Коткарзы”	1	14.12		
34.	Хаталар өстөндә эш. Фонетик анализ.	1	16.12		
35.	Ижек. Уларзың төрзәре. Баһым.	1	19.12		
36.	Контроль диктант. “Кояш”	1	23.12		
37.	Хаталар өстөндә эш. “Фонетика” бүлеген кабатлау.	1	26.12		
38.	Лексика тураһында төшөнсә. һүззәң күп мәғәнәләгә. һүззәң күсмә мәғәнәһе.	1	28.12		
39.	Синонимдар. Антонимдар.	1	18.01		

40.	Т.ү. Инша. А. Костин. “Кыш”	1	23.01		
41.	Башкорт телендә һүзьяһалыш юлдары. Тамыр һәм ялғаузар. Ялғаузарҙың төрҙәре	1	25.01		
42.	Тамыр һәм яһалма һүз	1	30.01		
43.	Ялғаузарҙың дөрөс язылышы. һүзлек диктант.	1	1.02		
44.	Һүзьяһалыш. һүзҙәрҙең яһалыу юлдары	1	3.02		
45.	Кушма һүзҙәр. Кушма һүзҙәрҙең дөрөс язылышы	1	6.02		
46.	Күрмә изложение.	1	10.02		
47.	Хаталар өҫтөндә эш. Кабатлау. Тест.	1	13.02		
48.	Үз аллы һәм ярҙамсы һүзҙәр. һүз төркөмдәре. Исем. Яңғызлыҡ һәм уртаҡлыҡ исемдәр.	1	15.02		
49.	Ялғаузар кушыу юл менән исем яһалыу.һүзҙәрҙе парлау юлы менән исем яһалыу. һүзҙәрҙе бәйләү һәм кысҡартыу юлы менән исем яһалыу.	1	24.02		
50.	Инша. В. Меос “Тауҙарҙа томан”	1	1.03		
51.	Тема буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау. Тест	1	3.03		
52.	Кылым .Кылымдың заман, зат, һан менән үзгәреше.	1	6.03		

53.	Үз аллы һәм ярҙамсы кылымдар. Тамыр һәм нигеҙ кылымдар. Кылымдарҙың яһалашы.	1	10.03		
54.	Кылымдарҙың затлы формалары.	1	17.03		
55.	Бойорок һөйкәләше. Бойорок һөйкәләше кылымдарының зат, һан, барлык, юклыҡ менән үзгәреше	1	20.03		
56.	Контроль диктант.	1	22.03		
57.	Хаталар өҫтөндә эш. Үтелгәндә кабатлау.	1	24.03		
58.	Хәбәр һөйкәләше. Хәбәр һөйкәләше кылымдарның заман менән үзгәреше.	1	3.04		
59.	Хәбәр һөйкәләше кылымдарының үткән заман. Хәбәр һөйкәләше кылымдарының хәҙерге заманы. Хәбәр һөйкәләше кылымдарының киләсәк заманы.	1	5.04		
60.	Т.ү. Изложение	1	14.04		
61.	Шарт һөйкәләше. Шарт һөйкәләше кылымдарының зат, һан, барлык, юклыҡ менән үзгәреше	1	17.04		
62.	Теләк һөйкәләше. Теләк һөйкәләше кылымдарының телмәрҙә кулланылышы. Кылымды тикшереп тәртибе.	1	21.04		
63.	Кылым буйынса үтелгәндә кабатлау.	1	30.04		
64.	Т.ү. Инша “Әсәй менән донъя түңәрәк”	1	3.05		

65.	5 класта үтелгәндәрзе кабатлау. һүзбәйләнеш һәм һөйләм. Фонетика һәм лексика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.һүзьяһалыш буйынса үтелгәндәрзе кабатлау. Морфология буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1	8.05		
66.	Контроль ликтант	1	24.05		
67.	Хаталар өстөндә эш.	1	26.05		
68.	Йомғаклау дәресе	1	31.05		
	Бөтәнә 105 сәғәт	1			

6-сы класс өсөн туған (башкорт) теленән календарь-тематик план

№	дата		Дәрестең темаһы	Сәғ. һаны	Искәрмәләр
	План л.	фактик			
1.	03.09		Инеш дәрес. Туған тел тураһында әңгәмә.	1	
2.	05.09		Синтаксис һәм пунктуация буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1	

3.	06.09		Фонетика, лексика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1	
4.	10.09		Һүзьяһалыш буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1	
5.			Инша “Көз миңә ни өсөн окшай?”		
6.	13.09		Лексика. Башкорт теленең һүзлек составы	1	
7.	17.09		Бер һәм күп мәғәнәле һүзәр. Тура һәм күсмә мәғәнәле һүзәр	1	
8.	20.09		Һүзәрҙең килеп сығышы буйынса төркөмләнеүе. Башкорт телендә дөйөм һәм тар кулланышлы һүзәр	1	
9.	26.09		Профессиональ һүзәр. Диалект һүзәр. Искергән һүзәр. Яңы һүзәр.	1	
10.	01.10		Фразеологик берәмектәр	1	
11.	03.10		Телмәр үстөрөү. Изложение.		
12.	04.10		Исем.Түбән кластарза үтелгәнде кабатлау. Исемдәрҙең һан менән үзгәреше.Күплек ялғауының дөрөс язылышы	1	
13.	10.10		Исемдәрҙең эйәлек заты. Эйәлек заты ялғауларының дөрөс язылышы	1	

14.	11.10		Диктант. «Курай»	1	
15.	15.10		Исемдәрзең хәбәрлек заты	1	
16.	18.10		Исемдәрзең килеш менән үзгәреше.	1	
17.	24.10		Контроль диктант.	1	
18.	07.11		Исем тураһында үтелгәнде кабатлау.	1	
19.	08.11		Монолог язуу “Мин-йыр”	1	
20.	12.11		Сифат.Сифаттарзың исемләшеүе. һөйләмдәге роле. Сифаттарзың яһалышы	1	
21.	19.11		Төп һәм шартлы сифаттар. Сифат дәрәжәләре	1	
22.	22.11		Сифаттарзың дөрөс язылышы Синоним сифаттар	1	
23.	29.11		Телмәр үстөрөү. Кышкы тәбиғәт	1	
24.	03.12		Һан тураһында төшөнсә. Ябай һәм кушма һандар. Һан төркөмсәләре	1	
25.	12.12		Үлсәү һүззәре. Һан тураһында үтелгәнде кабатлау	1	
26.	17.12		Изложение. «Тәнәфес вакытында»	1	

27.	19.12		Алмаштың телмәрзә үтәгән вазифаһы, мәғәнә үзенсәлектәре, грамматик билдәләре.	1	
28.	20.12		Алмаш төркөмсәләре. Алмаштарҙың килеш менән үзгәреше	1	
29.	26.12		Телмәр үстөрөү. Ә.Арысланов. “Лев Толстой башҡорттар араһында”	1	
30.	27.12		Контроль диктант.	1	
31.	14.01		Алмаштарҙың килеш менән үзгәреше.	1	
32.	21.01		Кылым.Түбән кластарҙа үтелгәнде кабатлау	1	
33.	23.01		Кылым төркөмсәләре. Исем кылым. Уртаҡ кылым. Сифат кылым	1	
34.	06.02		Сифат кылымдың үткән, хәзерге, киләсәк замандары. Сифат кылымдарҙы хәбәр һөйкәләше кылымынан нисек айырырға	1	
35.	11.02		Хәл кылым. Хәл кылымдың төрҙәре	1	
36.	14.02		Телмәр үстөрөү. Картина буйынса иңша “С.Юлаев һөйкәле”	1	

37.	18.02		Кылым йүнәлештәре	1	
38.	20.02		Кылым күләмдәре	1	
39.	21.02		Кылым рәүешлеге	1	
40.	27.02		Телмәр үстөрөү. Изложение «Атай кәпәсе»	1	
41.	04.03		Кылым темаһын йомғаклау	1	
42.	06.03		Рәүеш тураһында төшөнсә.	1	
43.	07.03		Рәүеш төркөмсәләре	1	
44.	11.03		Рәүештең сифат менән окшаш һәм айырмалы яктары	1	
45.	13.03		Рәүеш дәрәжәләре.	1	
46.	14.03		Рәүештең яһалышы.	1	
47.	18.03		Рәүештәрҙең дәрәжә язылышы.	1	
48.	20.03		Бүлек буйынса үтелгәнде кабатлау	1	
49.	21.03		Контроль диктант.	1	
50.	01.04		Төркөүс тураһында төшөнсә.	1	

51.	03.04		Теркәүестәрзең бүленеше һәм дөрөс язылышы	1	
52.	04.04		Бүлек буйынса кабатлау	1	
53.	08.04		Телмәр үстөрөү	1	
54.	10.04		Бәйләүестәр тураһында төшөнсә	1	
55.	11.04		Бәйләүестәрзең бүленеше.	1	
56.	17.04		Бүлек буйынса кабатлау	1	
57.	18.04		Киҫәксәләр тураһында төшөнсә. Киҫәксәләрзең төркөмсәләргә бүленеше	1	
58.	24.04		Киҫәксәләрзең дөрөс язылышы	1	
59.	25.04		Бүлек буйынса кабатлау.	1	
60.	29.04		Диктант	1	
61.	01.05		Мөнәсәбәт һүззәр тураһында төшөнсә биреү Уларзы телмәрзә кулланыу	1	
62.	08.05		Мөнәсәбәт һүззәр янында тыныш билдәләренәң куйылышы	1	

63.	10.05		Ымлыктар. Ымлыктардың дөрөс жазылышы.	1	
64.	15.05		Окшатыу һүззәре тураһында төшөнсә. Телмәрзә кулланыу. Ярзамлык һүззәрҙе кабатлау.	1	
65.	20.05		Контроль диктант.	1	
66.	22.05		Лексика буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау	1	
67.	23.05		Морфология буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау	1	
68.	30.05		Бөтә үтелгәндәрҙе кабатлау	1	

7-се класс өсөн туған (башкорт) теленән календарь-тематик план

№	Тема	Сәғәт һаны	Үткәреү ваҡыты		Искәрмә
			Планл.	Фактик	
1	Башкорт теле – безҙең туған телебез.	1			
2.	Фонетика, орфография, орфоэпия буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау.	1			
3.	Морфология һәм лексика буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау	1			
4.	Тамыр һәм яһалма һүзҙәр. Яһаусы һәм үзгәртеүсә ялғауҙар.	1			

5.	Тикш. диктаны.«Иң гүзәл ер»	1			
6.	Синтаксис.Синтаксистың максаты	1			
7.	Һүзбәйләнеш һәм һөйләм	1			
8.	Һүзбәйләнештең яһалыу юлдары	1			
9.	Эйәртеүле бәйләнеш төрҙәре	1			
10.	Телмәр үстөрөү. Инша. «Бәхетле картлык»	1			
11.	Ярашыу бәйләнеше	1			
12.	Башкарылыу бәйләнеше	1			
13.	Йәнәшәлек бәйләнеше	1			
14.	Һөйкәлеү бәйләнеше	1			
15.	Диктант. «Урман- тыуған төйәк»	1			
16.	Хаталар өстөндә эш. Үтелгәндә кабатлау.	1			
17.	Нығынған һүзбәйләнештәр	1			
18.	Һүзбәйләнеш һәм кушма һүз	1			
19.	Телмәр үстөрөү. Инша. Ә.Лотфуллин. «Хушлашыу»	1			
20.	Эйә менән хәбәр	1			
21.	Эйә менән хәбәр араһында һызык	1			
22.	Һөйләмдең эйәрсән киҫәктәре. Аныклаусы	1			
23.	Тиң һәм тиң булмаған аныклаусылар	1			
24.	Өстәлмәлек	1			
25.	Тултырыусы	1			
26.	Тура һәм ситләтелгән тултырыусы	1			
27.	Т.ү. Изложение	1			
28.	Хәлдәр	1			
29.	Рәүеш хәлдәре	1			
30.	Контроль диктант. «Батырҙар утрауы»	1			

31	Хаталар өст. Эш. Күлөм- дәрәжә хәлдәре	1			
32	Урын хәлдәре. Вакыт хәлдәре	1			
33	Шарт хәлдәре. Сәбәп хәлдәре	1			
34	Максат хәлдәре. Кире хәлдәр.	1			
35	Телмәр үст. Конт.изложение. «Дуслык»	1			
36	Һөйләмдә һөйләм киҗәктәренәң урынлашыу тәртибе	1			
37	Ике һәм бер составлы һөйдәмдәр	1			
38	Билдәле әйәле һөйләм. Билдәһез әйәле һөйләм	1			
39	Әйәһез һөйләм	1			
40	Атама һөйләмдәр	1			
41	Тулы һәм кәм һөйләмдәр. Тыныш билдәләренәң куйылышы	1			
42	Т.үст. Инша.”Яугир һуғыштан кайтты”	1			
43	Тиң киҗәкле һөйләмдәр.	2			
44	Тиң киҗәкле һөйләмдәрзә тыныш билдәләренәң куйылышы	1			
45	Тиң киҗәктәр эргәһендә дөйөмләштәреүсә һүззәр	1			
46	Диктант. «Ауылым йәме»	1			
47	Өндәш һүззәр. Өндәш һүззәр эргәһендә тыныш билдәләре	1			
48	Инеш һүз һәм инеш һөйләмдәр	2			
49	Айырымланыу тураһында төшөнсә. Өстәлмәлектәрзәң айырымланыуы	2			
50	Аныклаусыларзың айырымланыуы	1			
51	Контроль диктант «Дүрт аяклы дуҗым»	1			
52	Хаталар өстөндә эш. Үтелгәндә кабатлау	1			
53	Хәл әйтемдәре һәм уларзың үзенсәлектәре	1			
54	Хәл әйтемдәренәң айырымланыуы	1			

56	Телмәр үст. Изложение. «Өс алтын курсак»	1			
57	Тура һәм ситләтелгән телмәр	1			
58	Тура телмәрле һөйләмдәр	1			
59	Тура телмәрле һөйләмдәрзә тыныш билдәләренен	1			
60	Диктант . Учение вакытында.	1			
61	Хаталар өстөндә эш	1			
62	Т. ү. Контроль инша. «Тәбиғәт- беззең байлығыбыз»	1			
63	Диалог	1			
64	Цитаталар	1			
65	Контроль диктант. «Бәхетле ер»	1			
66	Хаталар өстөндә эш. Үтелгәндәрзе кабатлау.	1			
67	Грамматика буйынса үтелгәндәрзе кабатлау.	1			
68	Йомғаклау.	1			

8-се класс өсөн туған (башкорт) теленән календарь-тематик план

№	Дәрестең темаһы	Дәрес һаны	Дата		Искәрмә
			план	фактик	
1	Синтаксис буйынса үтелгәндәрзе кабатлау. Тыныш билдәләре куйылышы.	1	4.09		
2	Тиң киҫәктәр, айырымланған эйәрсән киҫәктәр, өндәш һүззәр эргәһендә, тура телмәрзә тыныш билдәләре.	1	8.09		
3	Эйә менән хәбәр араһында тыныш билдәләре. Инеш һүззәрзе, хәл әйтемдәрен кабатлау.	1	11.09		
4	Айырымланған эйәрсән киҫәктәр һәм тура телмәр эргәһендә	1	15.09		

	тыныш билдэләре куйылышын кабатлау.				
5	Инеш диктант “Башкорт курайы, башкорт моңо”	1	18.09		
6	Кушма һөйләм тураһында төшөнсә.	1	22.09		
7	Тезмә кушма һөйләм. Теркәүесле тезмә кушма һөйләм .	1	25.09		
8	Теркәүесле тезмә кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдэләренен куйылышы	1	29.09		
9	Теркәүесһез тезмә кушма һөйләм	1	2.10		
10	Теркәүесһез тезмә кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдэләренен куйылышы	1	6.10		
11	Теркәүесһез тезмә кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдэләренен куйылышы	1	9.10		
12	Телмәр үстөрөү. Изложение “Әсә”	1	13.10		
13	Тезмә кушма һөйләмдәр темаһын кабатлау.	1	16.10		
14	Тезмә кушма һөйләмдәр темаһын кабатлау. Проект эше.	1	20.10		
15	Диктант. Һай, донъяһы !		23.10		
16	Хаталар өстөндә эш. Үтелгәнде кабатлау.	1	27.10		
17	Эйәртеүле кушма һөйләмдәр. Баш һәм эйәрсән һөйләм	1	6.11		
18	Эйәрсән һөйләмдәрҙең баш һөйләмгә бәйләнеү саралары	1	10.11		
19	Эйәртеүле кушма һөйләмдәрҙә тыныш билдэләренен куйылышы		13.11		
20	Эйәрсән һөйләм төрҙәре. Эйә һөйләм	1	17.11		
21	Эйәрсән хәбәр һөйләм.	1	20.11		
22	Аныклаусы һөйләм	1	24.11		
23	Тултырыусы һөйләм	1	27.11		
24	Телмәр үстөрөү. Тормошомдағы бер вакиға (хикәйә төзөү)	1	1.12		
25	Хәл һөйләмдәр. Вакыт һөйләм	1	4.12		
26	Урын һөйләм	1	8.12		
27	Рәүеш һөйләм	1	11.12		

28	Күлэм - дэрэжэ һөйлэм	1	15.12		
29	Сэбэп һөйлэм	1	18.12		
30	Максат һөйлэм	1	22.12		
31	Контроль диктант. Карзар яуа.	1	26.12		
32	Хаталар өстөндө эш	1	29.12		
33	Кире һөйлэм	1	15.01.		
34	Шарт һөйлэм.	1	19.01		
35	Телмэр үстереү. Изложение. Тәүге рәйес.	1	22.01		
36	Хаталар өстөндө эш. Үтелгәнде кабатлау.	1	26.01		
37	Эйәрсән һөйләм төрзәре тураһында кабатлау	1	29.01		
38	Эйәрсән һөйләм төрзәре тураһында кабатлау.Проект эше.	1	2.02		
39	Телмэр үстереү. Инша. Кышкы юл - үзе бер тамаша	1	5.02		
40	Күп эйәрсәнле кушма һөйләм	1	9.02		
41	Күп эйәрсәнле кушма һөйләмдә тыныш билдәләренәң куйылышы	1	12.02		
42	Аңлатмалы диктант. Үз ерендә ятһын һөйәгәң	1	16.02		
43	Хаталар өстөндө эш. Үтелгәндәр буйынса тест.	1	19.02		
44	Катнаш кушма һөйләмдәр	1	24.02		
45	Катнаш кушма һөйләмдәрзә тыныш билдәләренәң куйылышы.	1	26.02		
46	Үтелгәндәрзә кабатлау.	1	2.03		
47	Эш қағыззаре менән эшләү.	1	5.03		
48	Телмэр үстереү. Контроль изложение. Ир канаты	1	9.03		
49	Теземдәр	1	12.03		
50	Катмарлы синтаксик конструкцияларзы кабатлау.	1	16.03		
51	Диктант. Күңелле ине ул сактар	1	19.03		
52	Хаталар өстөндө эш. Үтелгәнде кабатлау.	1	23.03		

53	Һөйләм азағындағы тыныш билдэләре	1	2.04		
54	Өтөр куйыу осрактары	1	6.04		
55	Нөктәле өтөр куйыу осрактары	1	9.04		
56	Һызык куйылыу осрактары	1	13.04		
57	Ике нөктә куйылыу осрактары	1	16.04		
58	Үтелгәндәрзе кабатлау. Эш кағыззаны менән эшләү.	1	20.04		
59	Телмәр үстөрөү. Контроль инша. “Ғаиләм – кәлғәм”	1	23.04		
60	Бөтә үтелгәндәрзе кабатлау. Кушма һөйләм.	1	27.04		
61	Бөтә үтелгәндәрзе кабатлау. Эйәртеүле кушма һөйләм	1	30.04		
62	Диктант. Курайсы	1	4.05		
63	Хаталар өстөндә эш. Бөтә үтелгәндәрзе кабатлау	1	7.05		
65	Һөйләмгә синтаксик анализ яһау.	1	11.05		
66	Контроль диктант. Дала кисе	1	14.05		
67	Хаталар өстөндә эш. Кабатлау.	1	18.05		
68	Үтелгәндәрзе кабатлау. Катмарлы синтаксик төзөлмәләр.	1	21.05		
69	Йомғаклау дәресе	1	25.05		

9-сы класс өсөн туған телдән тематик планлаштырыу

№	Дәрестең темаһы	Сәғәт һаны	Планл. дата	Факт. дата	Искәрмәләр
1	Ябай һәм кушма һөйләм буйынса үтелгәндәрзе кабатлау	1	02.09		
2	Йәмғиәт тормошонда телдең роле. Тел үсә барыусы ижтимағи күренеш	1	09.09		
3	Башкорт теле – башкорт халкының милли теле	1	16.09		
4	Башкорт теле башка кәрзәш телдәр араһында	1	23.09		
5	Әзәби тел һәм диалект. Башкорт теленең диалекттары	1	30.09		
6	Башкорт әзәби теле һәм уның үсеше	1	07.10		
7	Ике теллелек	1	14.10		
8	Диктант. «Карзар яуа»	1	21.10		
9	Стилистика тураһында төшөнсә.Әзәби телдең функциональ стилдәре	1	28.11		

10	Йәнле һөйләү һәм матур әзәбиәт стиле.	1	11.11		
11	Инша «Бер телдән дә телем кәм түгел»	1	25.11		
12	Фәнни стиль, рәсми эш кағызлары стиле	1	02.12		
13	Публицистик һәм хаттар стиле	1	09.12		
14	Һүрәтләү саралары: эпитет, метафора, сағыштырыу	1	16.12		
15	Телмәр үстөрөү. Инша «Йәйге ауылда», «Тыуған ерем- алтын бишек»	1	23.12		
16	Лексик һәм грамматик синонимдар,уларҙы телмәрҙә кулланыу	1	30.12		
17	Тасуирлауҙа антитезаны файзаланыу	1	20.01		
18	Телмәр үстөрөү. Изложение «Һуғыш йылы аттары»	1	27.01		
19	Һүҙҙе һәм уның формаларын дөрөс кулланыу	1	03.02		
20	Контроль диктант. «Йыр йөрәкле егет»	1	10.02		
21	Башкорт теленең өндәре	1	24.02		

22	Графика. Өн һәм хәреф. Алфавит.	1	03.03		
23	Башкорт теленең орфографияһы .	1	10.03		
24	Орфоэпия. Башкорт теленең дөрөс әйтелеше.	1	17.03		
25	Телмәр үстөрөү. Инша. «Безгә тыныслык кәрәк»	1	24.03		
26	Лексика. Башкорт теленең һүзлектәре.	1	07.04		
27	Һүзьяһалыш.	1			
28	Телмәр үстөрөү. Изложение А.Йәғәфәрова «Килендәр»	1	14.04		
29	Морфология. Үз аллы һүз төркөмдәре.	1	21.04		
30	Кылым	1	28.04		
31	Ярзамсы һүз төркөмдәре	1	05.05		
32	Синтаксис һәм пунктуация. Ябай һөйләм.	1	12.05		
33	Контроль диктант «Курайсы»	1	19.05		
34	Кушма һөйләмдәр. Бөтә үтелгәндәрзе кабатлау.	1	25.05		

